

AMSTERDAMSE KUNSTRAAD

Aan de wethouder voor Kunst en Cultuur en
de leden van de gemeenteraad

24 augustus 2020

Geachte mevrouw Meliani en geachte leden van de raad,

Midden in de coronacrisis, die grote gevolgen heeft voor de Amsterdamse kunsten, gaat u besluiten nemen over het Kunstenplan 2021-2024. De kunstraad maakt zich ernstig zorgen over het voortduren van de beperkingen die de sector zijn opgelegd, waardoor het verdienvermogen drastisch is teruggelopen. Vooral jonge mensen en zzp'ers zijn op dit moment de dupe van de ontwikkelingen. Ook diverse kleine en middelgrote culturele locaties zullen zonder publiek het hoofd niet boven water kunnen houden.

De (gevolgen van de) coronacrisis maakt de besluitvorming over het Kunstenplan 2021-2024 precair. Instellingen die worden opgenomen in het nieuwe kunstenplan hebben een financiële zekerheid als basis, en kunnen tevens aanspraak maken op de steunmaatregelen van wethouder Meliani (in totaal 17 miljoen euro). Deze zijn alleen toegankelijk voor instellingen die worden toegelaten tot het Kunstenplan 2021-2024. Het vaststellen van het nieuwe kunstenplan voelt als een laatste mogelijkheid om de culturele toekomst van de stad, die op dit moment voor een groot deel van externe invloeden afhankelijk is, als gemeente zelf te kunnen beïnvloeden.

Cultuurbudget te laag

De kunstraad heeft in 2017 aangegeven welke factoren een verhoging van het cultuurbudget noodzakelijk maken.¹ Anno 2020 gaat op een totale begroting van 6,3 miljard euro slechts 160 miljoen euro naar kunst en cultuur. In het kunstenplanadvies voor de Amsterdam Bis 2021-2024 gaf de kunstraad aan te betreuren dat instellingen die voortreffelijk functioneren niet door kunnen groeien en dat er te weinig geld is voor nieuwe initiatieven. Mede door de uitbreiding van de Amsterdam Bis was het van meet af aan duidelijk dat het budget voor de meerjarige regeling van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) krap bemeten zou zijn. De gevolgen van dit geldgebrek zijn nu pijnlijk zichtbaar geworden.

De kunstraad realiseert zich als geen ander hoe moeilijk en ondankbaar de taak was, die het AFK kreeg toebedeeld ten behoeve van het Kunstenplan 2021-2024. Van de 206 aanvragen zijn 91

¹ Zie het advies Culturele Investeringsrekening:
<https://www.kunstraad.nl/advies/culturele-investeringsrekening-amsterdam/>

instellingen niet gehonoreerd. Door deze besluiten gaan veel banen verloren en krimpt de cultuursector, die toch al zwaar onder druk staat. De vele afvallers bij het fonds komen niet in aanmerking voor steun van de stad als tegemoetkoming in hun verliezen ten gevolge van de coronamaatregelen. Zij voelen zich niet geheel ten onrechte in de steek gelaten, zeker als ze wel een positief advies hebben gekregen.

Het AFK geeft aan een bedrag van 6,6 miljoen euro tekort te komen om alle positief beoordeelde instellingen te kunnen financieren. In een brief vraagt het ACI de gemeenteraad om alle positief beoordeelde instellingen te honoreren, en hiervoor extra budget ter beschikking te stellen.

De kunstraad is zich er van bewust dat dit een veelomvattend verzoek is op een ongebruikelijk moment, nu de hoofdlijnen al vastgesteld zijn. Maar we leven op dit moment in een ongebruikelijke wereld die ad hoc handelen vereist. De kunstraad steunt daarom de oproep van het ACI, en doet hierbij een dringend verzoek aan de gemeenteraad de schade te beperken, nu het nog kan.

Noodverband

Het AFK richt zich nu tot de gemeenteraad met het verzoek de financiële kaders in de hoofdlijnen aan te passen ten gunste van elf aanvragers in de discipline theater. Hiervoor vindt het fonds een dekking van 1,8 miljoen euro binnen het budget dat aan het fonds is toegekend voor andere doeleinden. Met het AFK is de kunstraad van mening dat nu het moment is om via de gemeenteraad kunstenplangeld te verschuiven, ten behoeve van de vierjarige subsidies. De kunstraad waardeert het dat het AFK reeds gezocht heeft naar een dekking binnen de beschikbare middelen en kan zich hier voor een groot deel in vinden.² Bij de voorgestelde reparatie plaatst de kunstraad een kanttekening. Door de systematiek van het fonds, die het geld verdeelt in een tender met vooraf bepaalde budgetplafonds, zijn de mogelijkheden van het fonds beperkt en komt de (mogelijke) reparatie nu slechts toe aan de discipline theater. De kunstraad stelt vast dat enkele voor de stad essentiële instellingen verloren dreigen te gaan, als het bij deze reparatie blijft.

Achtergrond - verschil in methodiek

De kunstraad adviseerde tot 2016 over het geheel van de kunstenplanaanvragen zonder van tevoren budgetplafonds in te stellen. De verdeling van de middelen voor de Amsterdam Bis gebeurt in de systematiek van de kunstraad pas nadat de aanvragen zijn ontvangen en beoordeeld door

² Wat het voorstel van het AFK betreft om een verschuiving van 1,8 miljoen euro binnen het kunstenplan te realiseren, wijst de kunstraad op een ton die in het voorstel weggehaald wordt bij het geld voor beeldende kunst in de openbare ruimte. De kunstraad wil dit geld graag voor het geormerkte doel behouden. In ons advies over de hoofdlijnen hebben wij gesteld dat de extra middelen voor buitenkunst het best belegd zijn bij het Stadscuratorium.

disciplinecommissies. Zij stellen preadviezen op. Het beschikbare geld wordt door het bestuur van de kunstraad verdeeld in een integrale afweging. Het advies van het bestuur blijft binnen het budget en verdeelt de schaarste evenredig over de disciplines.

Deze werkwijze biedt eveneens ruimte om rekening te houden met factoren die disciplines overstijgen, zoals de vraag hoeveel belang de stad heeft bij een bepaalde toekenning. Er kan sprake zijn van een samenhang van de aanvraag met de stedelijke planning en strategische motieven, bijvoorbeeld ten aanzien van de positionering van de stad (welke stad wil je zijn?), kunnen een rol spelen. Beleidsprioriteiten gelden niet voor elke instelling in dezelfde mate. Zij moeten over het geheel gerealiseerd worden. De samenhang in het totale aanbod is meer dan de optelsom van individuele aanvragen. Ook de afstemming tussen binnenschoolse, naschoolse en buitenschoolse cultuureducatie komt aan de orde in een integrale afweging, net als de vraag of bepaalde publieksgroepen in de toekomst nog goed genoeg worden bediend.

Een integrale afweging ontbreekt in de procedure van het AFK. Het vooraf instellen van budgetplafonds per discipline en het beoordelen van aanvragen middels een weging die leidt tot een ranking, pakt niet goed uit. Het AFK heeft door deze werkwijze een paar besluiten moeten nemen die op gespannen voet staan met een hoger stedelijk belang. Dit wringt des te meer, doordat de besluiten van het AFK niet door de gemeenteraad herzien kunnen worden.

Integrale afweging

In een situatie van financiële schaarste moeten de beschikbare middelen zo goed mogelijk worden ingezet. Het AFK is gebonden aan regelgeving en procedures, en kan geen individuele instellingen, buiten de regelingen om, subsidiëren. Het college van B en W heeft deze mogelijkheid wel. De kunstraad adviseert het gemeentebestuur daarom de besteding van het 'vrijgemaakte' kunstenplangeld te verdelen in een integrale afweging op basis van keuzes die het algemeen belang van de stad voor ogen hebben.

Hieronder verstaat de kunstraad: cultureel kapitaal dat is opgebouwd in termen van erfgoed, bijzondere locaties of collecties, het belang van de instelling voor een heel genre, het belang van de instelling wat betreft het bereiken van een grote groep Amsterdammers en de rol die de instelling speelt op het vlak van kunst- en cultuureducatie. De kunstraad denkt hierbij aan instellingen als De Kleine Komedie, Museum Ons' Lieve Heer op Solder en Stichting Educatieve Projecten.

Dit voorstel brengt de kunstraad met de grootst mogelijke terughoudendheid. Er zijn veel meer instellingen die wat de kunstraad betreft in aanmerking komen voor subsidie en deze nu niet (kunnen) krijgen en het is zeker niet de bedoeling de besluitvorming van het AFK te overrulen, maar het is volgens de kunstraad de enige manier waarop de gemeente binnen de budgettaire randvoorwaarden van de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024 de ergste kapitaalvernietiging kan tegengaan.

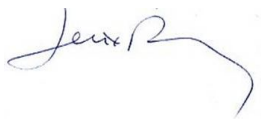
AMSTERDAMSE KUNSTRAAD

Tot slot

De kunstraad kijkt graag samen met u vooruit. Bij een evaluatie van deze subsidieronde, moeten we kijken hoe een impasse als deze kan worden voorkomen. We willen allemaal het beste en het mooiste voor deze stad. Procedures dienen om een selectieproces beter, eerlijker en makkelijker te maken. Systemen moeten ons niet in de weg gaan zitten. Wat de kunstraad betreft kan bij deze evaluatie de rol van de gemeenteraad niet buiten beschouwing blijven. Als budgetbepalend orgaan heeft de gemeenteraad nu te weinig invloed op de uitwerking van de hoofdlijnen, met een gebrek aan centrale regie in het kunstbeleid tot gevolg.

Met vriendelijke groet, namens de kunstraad,

Felix Rottenberg, voorzitter

Guikje Roethof, algemeen secretaris

